

MEDİNETÜ'L-FÂZILA AYNASINDA TÜRKİYE'NİN AHLÂK ENKAZI

İmdat Demir — Filozof Kirpi

ÖZET

Bu metin, Medînetü'l-Fâzıla'yı bir kitap tanıtımı olarak değil, bugünün Türkiye'sini yargılayan bir ahlâk terazisi olarak ele alır. Farabî'nin erdemli toplum ölçütleri, Türkiye'deki siyâsî, ahlâkî ve epistemik çürümeyi açığa çıkaran sert bir ayna işlevi görür. Bilginin yerini dogmanın, ahlâkın yerini menfaatin, dinin yerini ise teopolitik düzenbazlığın aldığı bir toplumsal yapı teşhir edilir. Yönetici figürünün bilgelikten uzaklaştığı, toplumun ise örgütlü cehâletle kuşatıldığı vurgulanır. Metin, Türkiye'nin bu çürümeyi bir kader değil, bilinçli bir tercih olarak sürdürdüğünü ileri sürer. Farabî'nin eseri, yalnızca teşhir eden değil, erdemim imkânını hâlâ hatırlatan bir uyarı metni olarak konumlanır.

MEDİNETÜ'L-FÂZILA: BİR ÜTOPYA DEĞİL, BİR ÖLÇÜ ALETİ

Medînetü'l-Fâzıla çoğu zaman yanlış okunur. Onu bir "İslâm ütopyası", bir "ideâl toplum hayâli" sananlar, daha baştan meseleyi iskalar. Farabî, ütopya kurmaz; **ölçü koyar**. Toplumu, iktidarı, bilgiyi ve insanı tartan bir terazidir bu kitap. Bugün Türkiye'de eksik olan tam da budur: ölçü.

Farabî'ye göre erdemli toplum, ahlâkın bireysel bir süs, dinin ise kitlesel bir manipülasyon aracı olmadığı bir düzendir. Erdem, **bilgiyle**, bilgi ise **hakikatle** bağlantılıdır. Bu zincir koptuğu anda toplum "fazıla" olmaktan çıkar ve başka bir kategoriye düşer: **Medînetü'l-Câhile, Medînetü'l-Fâsıka, Medînetü'l-Dâlle**.

Bugünkü Türkiye'yi hangi başlıkta okuyacağız? İşte asıl mesele budur.

TÜRKİYE: ERDEMLİ TOPLUM DEĞİL, ERDEM DÜŞMANI BİR ORGANİZMA

Bugünün Türkiye'si, Farabî'nin terminolojisiyle konuşalım: **çok katmanlı bir câhil-fâsık-dâl toplum karışımıdır**. Câhildir; çünkü bilgiye değil kanaate dayanır. Fâsıktır; çünkü bildiğini iddia ettiği değerleri bile bile çığner. Dâldır; çünkü yönünü şaşırılmış, pusulasını kaybetmiş, hakikatin yerine sloganı koymuştur.

Burada cehâlet bir "bilmemek" hâli değildir. Türkiye'nin cehâleti **örgütlüdür**. Bilmemek değil, **bilmemeyi yüceltmek**, sorgulamayı ihânet, düşünmeyi fitne saymaktır. Farabî'nin erdemli toplumunda yöneticiler bilge olmak zorundayken, bugünün Türkiye'sinde **bilgelik düşmanlıktır**.

TEOPOLİTİK ÇÜRÜME: DİN AHLÂK DEĞİL, KALKAN OLDUĞUNDA

Farabî, din ile siyâset arasındaki ilişkiyi son derece incelikli kurar. Din, hakikatin **temsîlî anlatımıdır**; siyâset ise bu hakikatin toplumsal düzenidir. Ama temsil ile hakikat arasındaki bağ koparsa, din **erdem üretmez**, yalnızca itaat üretir.

Türkiye'de olan budur.

Bugün din, ahlâkın kaynağı değil; **ahlâksızlığın sigortasıdır**. Yalan, rüşvet, kayırma, adâletsizlik; hepsi "mukaddes" bir ambalajla pazarlanır. Farabî'nin erdemli yöneticisi hakikati bilen ve ona uygun yaşayan kişiyken, bugünün yöneticisi **hakikati bastıran, dini ise perde yapan bir figürdür**.

Bu durum Farabî'nin açıkça tanımladığı bir sapmadır: **Medînetü'l-Fâsıka**. Yani doğruyu bildiğini iddia edip onu bilinçli biçimde çığneyen toplum.

İKTİDARIN NİTELİĞİ: BİLGE YÖNETİCİ YERİNE KURNAZ FIGÜRAN

Farabî için yönetici, sıradan bir idâreci değildir. O, hem teorik hem pratik aklı kuşanmış bir kişidir. Filozof-kral fikri burada romantik bir hayâl değil, **ahlâkî bir zorunluluktur**.

Bugünkü Türkiye'de iktidar figürü nedir? Bilge mi? Hayır. Ahlâklı mı? Hayır. Hakikatle ilişkisi var mı? Hayır.

Bugünün iktidarı, Farabî'nin tanımıyla **erdemli toplumun antitezi olan bir güç organizasyonudur**. Yönetmek değil, **tahakküm etmek** ister. Eğitmek değil, **biat ettirmek** ister. İkna etmek değil, **sindirmek** ister.

Bu yüzden Türkiye'de siyâset, kamusal aklın örgütlenmesi değil; **kolektif cehâletin koreografisi** hâline gelmiştir.

TOPLUMUN AHLÂKÎ ÇÜRÜMESİ: BİREY DEĞİL, KARAKTER ÇÖKÜŞÜ

Medînetü'l-Fâzıla'da birey, toplumun ahlâkî hücreleridir. Hücre çürürse beden ölür. Bugünkü Türkiye'de çürüme münferit değil, **karakter düzeyindedir**.

Hırs erdem sanılır.

Kurnazlık zekâ yerine geçer.

Sadâkat, liyâkatin cellâdıdır.

Sessizlik "akıllılık" diye pazarlanır.

Farabî'nin erdem anlayışı, ölçülü arzulara ve akılla disipline edilmiş tutkulara dayanır. Bugünkü Türkiye ise **ölçsüzlüğün norm, arsızlığın strateji olduğu** bir iklim üretmiştir.

Bu yüzden toplum, kendisini sömüren iktidardan şikâyet ederken bile onun dilini kullanır. Çünkü ahlâk, artık bir iç ilke değil; **çakarlar pazarlık yapan bir araçtır**.

MEDİNETÜ'L-FÂZILA BİR AYNA: TÜRKİYE ORADA KENDİNİ GÖRMEK İSTEMİYOR

Farabî'nin metni bugün rahatsız edicidir. Çünkü bu kitap, Türkiye'nin yüzüne tutulmuş **acımasız bir aynadır**. Bu aynada görünen şey şudur:

- Bilgi yerine dogma
- Erdem yerine itaât
- Ahlâk yerine menfaat
- Din yerine teopolitik hile
- Toplum yerine kalabalık

Türkiye, bu aynaya bakmaktan korkar. Çünkü bakarsa, **çürümenin doğal değil, tercih edilmiş olduğunu** görecektir.

ÇÖZÜM VAR MI? FARABÎ'NİN SESSİZ AMA SERT CEVABI

Farabî umut tacirliği yapmaz. Ama bir imkân bırakır: **erdemli toplum, önce zihinde kurulur**. Bu, sloganik bir "bilinçlenme" çağrısı değildir. Bu, **hakikatle yeniden temas etme** çağrısıdır.

Erdemli toplum, dindar kalabalıklarla değil; **ahlâklı bireylerle** başlar.

Gürültüyle değil; **aklın sessiz disipliniyle** kurulur.

İktidarla değil; **hakikatle hizalanır**.

Bugünkü Türkiye, Medînetü'l-Fâzıla'yı okuyamaz; çünkü okursa **meşrûiyetini kaybeder**. Ama bireyler okuyabilir. Okumalıdır. Çünkü bu metin, bugünkü çürümenin yalnızca teşhirini değil, **teşhisini ve çözüm rotasını** da sunar.

FARABÎ BUGÜN YAŞASAYDI, TÜRKİYE'Yİ NEREYE KOYARDI?

Cevap acıdır ama açıktır:

Bugünkü Türkiye, erdemli toplum değildir.

Erdeme düşmandır.

Ve belki de en trajik olan şudur:

Bu düşmanlık, cehâletten değil; **bilerek ve isteyerek** sürdürülmektedir.

Medînetü'l-Fâzıla bu yüzden bir klasik değil, **bir itham metnidir**.

Ve itham edilen biziz.